

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:

Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DIS97000064

03 januari 1997

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 01/97)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Brigade-generaal

29-

wnd HBSA

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS 97000064

d.d. 03 jan 1997

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

01/97

(Afgesloten 021200 JAN 1997)

Conclusie/voorzicht

De MKF heeft eindelijk een nieuwe regering. Het is echter nog maar af te wachten of het vertrouwen tussen de Moslims en de Bosnische Kroaten voldoende gegroeid is om een effectief bestuurslichaam te vormen.

De steun voor de oppositie in Belgrado neemt toe. De traditionele steunpilaren van Milosevic, de Orthodoxe Kerk en het Leger vertonen scheuren. Met name het leger probeert buiten de huidige politieke spanningen te blijven. Door de recente verklaring van de OVSE-missie onder leiding van Gonzalez, zal Milosevic zich waarschijnlijk niet aan nieuwe concessies kunnen onttrekken. Zijn positie is op korte termijn echter nog steeds niet in gevaar.

Bosnië-Herzegovina (BiH)
Moslim Kroatische Federatie (MKF)

Regeringsvorming MKF

Op 18 dec heeft het Huis van Afgevaardigden van de MKF een nieuwe regering benoemd voor de MKF. Ethem Bicakcic is benoemd tot minister-president. De vorige minister-president Kapetanovic wordt minister van Energie en Industrie. De huidige minister van Binnenlandse Zaken Avdo Hebib, verliest zijn ambt en keert niet terug in de ministerraad. De Bosnische Kroaat en voormalige minister van Defensie, Soljic, is kandidaat gesteld voor de functie van president van de MKF.

De vorming van de regering van de MKF heeft lang op zich laten wachten, hetgeen tot een bestuurlijke impasse binnen de MKF leidde, maar in feite indicatief was voor de problemen tussen de Moslims en de Bosnische Kroaten. Opnieuw is echter gekozen voor een typische Bosnische oplossing, namelijk de minister en zijn plaatsvervanger zijn van verschillende nationaliteit zodat zowel de Moslims als de Bosnische Kroaten invloed houden in alle Ministeries. Ook de locaties zijn verdeeld. Vier van de veertien ministeries zullen naar Mostar worden verhuisd, terwijl de rest in Sarajevo blijft. Hoewel er nu op papier een benoemde regering is en een aantal ministers en hun plaatsvervangers zelfs een nieuwe ambtstermijn hebben gekregen, is het nog maar af te wachten of het vertrouwen tussen de Moslims en de Bosnische Kroaten voldoende gegroeid is om een effectief bestuurslichaam te vormen.

De benoeming van één van de vice-presidenten van de Moslim regeringspartij SDA, Ethem Bickacic, tot minister-president is een nieuwe indicatie dat de islamitische stroming binnen de partij aan invloed wint. De vertegenwoordigers van de pragmatische en gematigde stroming zijn weggepromoveerd naar het minder invloedrijke nationale niveau of hebben een minder belangrijke positie gekregen. Zo is de pragmaticus Muratovic benoemd tot minister op het nationale niveau en is Kapetanovic gedegradeerd van minister-president van de MKF tot minister van Energie, Mijnbouw en Industrie.

[REDACTED]

De benoeming van de Bosnische Kroaat Soljic, tot president van de MKF is nog niet officieel bevestigd maar zou een bevestiging zijn van de speculaties dat zijn aftreden als minister van Defensie niet meer dan een tijdelijke tegemoetkoming van de Bosnische Kroaten aan de Moslims was. Aangezien de Amerikanen een aftreden van de Moslim plaatsvervangend minister van Defensie Cengic eisten en dreigden de E&T wapenleveranties stop te zetten, drongen de Moslims, om geen gezichtsverlies te lijden en de wapenleveranties voortgang te laten vinden, aan op het gelijktijdige aftreden van Soljic. De Bosnische Kroaten waren echter niet val plan Soljic compleet te laten vallen en laten hem nu terugkeren als kandidaat voor het ambt van president van de MKF als opvolger van Zubak, die immers benoemd is tot Kroatisch presidiumlid van de Republiek BiH. De Moslims zullen waarschijnlijk op hun beurt vasthouden aan Ganic als vice-president van de MKF, aangezien deze veel internationaal aanzien geniet.

In de ministerraad van de MKF zijn ook enkele Moslim oppositiekandidaten opgenomen, waaronder Rasim Kadic, de voorzitter van de Liberale Partij van Bosnië (LSBiH). Kadic is benoemd tot minister voor Sociale Zaken en Vluchtelingen. Het benoemen van enkele leiders van relatief onbelangrijke oppositiepartijen is naar alle waarschijnlijkheid een poging van de SDA om de oppositie verdeeld te houden en daarnaast een bredere deelname te verkrijgen voor het politieke initiatief van Izetbegovic om te komen tot een "Bosnisch Front". Met de benoeming van Kadic en Silajdzic (als co-minister-president van de nationale regering) heeft de SDA zich in ieder geval reeds verzekerd van de steun van de LSBiH en de SBiH en blijft als enige serieuze Moslimoppositie alleen de "Verenigde Lijst" (ZL) over. Dit coalitieverband begint echter door de tegenvallende verkiezingsresultaten scheuren te vertonen.

Samenwerkingsovereenkomst getekend tussen de Moslim en Bosnisch Servische oppositiepartijen.

De Moslimoppositiepartij Unie van Bosnische Sociaal Democraten (UBSD) uit de MKF, heeft een samenwerkingsverband gesloten met haar Bosnisch Servische geestverwant uit de RS, de Onafhankelijke Sociaal Democratische Partij (SNSD). Al eerder was er een soortgelijk samenwerkingsverband gesloten tussen de UBSD en een andere Bosnisch Servische partij uit de RS, de Sociaal Liberale Partij (SLS).

De UBSD is een Moslim politieke partij en is lid van de oppositiecombinatie "de Verenigde Lijst"(ZL), die enkele zetels behaalde in het Huis van Afgevaardigden van de MKF en in de Nationale Assemblée van de RS. In de ZL werken enkele kleinere Moslim en Bosnisch Kroatische politieke partijen samen. De SNSD en de SLS zijn politieke partijen uit de RS en op hun beurt lid van het Bosnisch Servische linkse oppositieblok (NSSM) dat geleid wordt door de socialisten. Deze NSSM vormt de grootste oppositie binnen de RS. Alle bovengenoemde partijen proberen oppositie te voeren tegen de bekende drie grote nationalistische partijen (SDA, HDZ en SDS).

De toenadering van de UBSD tot de Bosnisch Servische partijen houdt waarschijnlijk verband met het feit dat de ZL scheuren begint te vertonen. De verkiezingsresultaten waren behoorlijk tegengevallen en de UBSD als grootste partij vond dat het teveel concessies moest doen om de combinatie bij elkaar te houden. Eén van de Bosnisch Kroatische partijen binnen de combinatie, de Kroatische Boerenpartij (HSS), hield het al eerder voor gezien en verliet in feite de combinatie door zich aan te sluiten bij het "Bosnisch Front" van presidiumlid en partijvoorzitter van de SDA, Izetbegovic. Met het creëren van een nieuw samenwerkingsverband over de bestandslijn (IEBL) heen, vermindert de UBSD in feite de samenwerking met de Kroatische oppositiepartijen en zoekt zij toenadering tot de Bosnisch Servische oppositiepartijen. De UBSD probeert hiermee tevens een beter tegenwicht te vormen voor de nationalistische partijen SDA, HDZ en SDS en de samenwerking van de oppositie binnen het Huis van Afgevaardigden van BiH en de Nationale Assemblée van de RS te vergroten.. Met deze nieuwe samenwerkingsverbanden komt het coalitieverband "de Verenigde Lijst" (ZL) echter onder grote druk te staan.

[REDACTED]

Door het creëren van een interetnisch samenwerkingsverband tussen oppositiepartijen tracht de UBSD waarschijnlijk in feite het "Bosnisch Front" van Izetbegovic te pareren. De UBSD gaat hierbij echter voorbij aan het feit dat de SNSD en SLS de verklaring van 27 juli hebben ondertekend waarin de participatie van Moslim politieke partijen in de politiek besluitvorming van de RS werd afgewezen. De samenwerking met de Bosnisch Servische partijen SNSD en SLS zal daarom waarschijnlijk alleen maar oppervlakkig blijven en geen echte diepgang krijgen.

Omdat de SBiH van Silajdzic al was tegetreden tot het "Bosnisch Front" speelt de UBSD door het uiteen laten vallen van de enig overgebleven oppositie in de MKF, de ZL, Izetbegovic alleen maar in de kaart.

Grondwet Neretva kanton eindelijk aangenomen

Tijdens de zitting van de Neretva-kantonraad op 23 december is eindelijk de grondwet voor het Neretva-kanton aangenomen, echter zonder het omstreden artikel 8a. De naam werd bovendien gewijzigd in Herzegovina-Neretva kanton. Daarnaast is een nieuwe regering voor dit kanton geïnstalleerd.

Als één van de laatste kantons heeft nu ook het Neretva-kanton een nieuwe grondwet en een nieuwe regering. Met name de grondwet leverde grote problemen op, waarbij het door de Bosnische Kroaten voorgestelde artikel 8a het struikelblok vormde. Dit artikel staat de kantonnale instellingen toe om speciale relaties aan te gaan met soortgelijke instellingen in andere kantons. De Moslims hadden grote bezwaren tegen opname van dit artikel in de grondwet omdat het de Bosnische Kroaten zou wettigen om vérgaande samenwerking met de kantons 8 en 10 aan te gaan, waardoor in feite een nieuw "Herceg-Bosna" zou kunnen worden gesticht. De verantwoordelijke leiders binnen het Neretva-kanton stonden onder grote druk van de internationale gemeenschap en van de Federatie-autoriteiten om voor het einde van het jaar tot overeenstemming te komen. Aangezien het omstreden artikel 8a niet in de grondwet is opgenomen, hebben de Bosnische Kroaten kennelijk toch water bij de wijn gedaan.

De regering bestaat uit een minister-president, zes Moslim en zes Bosnisch Kroatische ministers met plaatsvervangers van de andere nationaliteit. De regering staat onder leiding van de voormalige burgemeester van West Mostar en ongekroonde leider van de Kroaten in Mostar, Bijo Brajkovic. Hiermee worden berichten ontzenuwd dat Srecko Vucina (vice-voorzitter van de HDZ) minister president van dit kanton zou worden. Bijo Brajkovic geldt als een extreme nationalist, hetgeen al snel duidelijk werd, want hij weigert tot dusver elke medewerking aan de totstandkoming van de gezamenlijke politiemacht voor Mostar (UPFM). Deze zou op 24 januari moeten worden gelanceerd maar Brajkovic weigert tot dusver om de nieuwe kantonregering bijeen te roepen, die de benodigde wet hiervoor moet ratificeren. Hiermee trotseert hij in feite de autoriteiten van de Federatie, die immers eerder een verklaring ondertekenden, waarin gesteld werd dat alle benodigde wetten voor 31 december ondertekend moesten zijn.

Bosnisch-Servische Republiek (RS)

VRS bevelhebber beweert aanwijzingen te hebben voor nieuw Moslimoffensief in de lente van 1997

Tijdens een Radio-interview heeft de nieuwe bevelhebber van de Bosnische Servische strijdkrachten (VRS) verklaard dat de Moslims en Kroaten zich voorbereiden op een lente-offensief in de buurt van Brcko. Hij waarschuwde dat de VRS geleerd had van het verleden en gereed zou zijn voor de strijd. Hij beargumenteerde daarnaast dat de nieuwe SFOR zich volstrekt neutraal moest opstellen en beide zijden een gelijke behandeling moest geven.

Dit is niet de eerste keer dat Bosnisch Servische militaire leiders beweren bewijzen te hebben voor een nieuw Moslimoffensief. Ook de Minister van Defensie van de RS, Milan Ninkovic, gaf te kennen over deze informatie te beschikken. Hoewel er geen aanwijzingen zijn voor een aanstaand Moslim

[REDACTED]

lente-offensief, moet op de langere termijn rekening worden gehouden met hervatting van de strijd. Met name de Moslims hebben hun politieke doelstellingen nog niet bereikt en voelen zich tekort gedaan door het "Dayton-akkoord". Zodra het E&T-programma haar doel heeft bereikt en de internationale bemoeienis met Bosnië is verminderd (aftocht SFOR) zullen de Moslims mogelijk proberen de zaak militair te beslechten. Hierbij zullen ze eerst de Bosnische Serviërs provoceren om niet de internationale opinie tegen zich te krijgen. Het Moslim-presidiumlid Izetbegovic verklaarde onlangs reeds bereid te zijn de strijd wederom op te nemen met als inzet Brcko. Hij waarschuwde dat hun strijdkrachten ARBiH op dit moment reeds in staat waren met de VRS af te rekenen.

De uitspraken van de militaire leiders van de Bosnische Serviërs dienen meerdere doelen. Allereerst wil de leiding van de VRS hiermee wijzen op het gevaar van eenzijdig bewapenen van het Federale Leger (Moslims) door het E&T-programma. De VRS voelt zich bedreigd door het groeiende militaire vermogen en de verbeterende operationele planningscapaciteit van met name de Moslims. Ten tweede wil de nieuwe VRS-leiding, door op deze nieuwe Moslimdreiging te wijzen, haar eigen positie versterken en trachten de eensgezindheid binnen de VRS te herstellen na de recente zuivering in de militaire top. Het laatste doel van de opmerkingen over een nieuw Moslimoffensief is waarschijnlijk het Brcko arbitrageproces te beïnvloeden. De uitspraak van dit arbitrageproces is uitgesteld tot 15 februari en de Bosnische Serviërs hebben een media-offensief gestart om het belang van deze stad voor de RS te benadrukken en een gunstige uitspraak te bewerkstelligen.

Joegoslavië

Uitspraak OVSE-missie geeft nieuwe steun aan de oppositie

Op 27 dec heeft het hoofd van de speciale OVSE-missie, belast met het onderzoek naar mogelijke verkiezingsfraude in Servië, Gonzalez, bekend gemaakt dat de oppositie in 14 grote steden en 9 stadsdistricten in Belgrado duidelijk gewonnen had. Alhoewel een formele OVSE-verklaring pas later wordt verwacht, heeft Milutinovic, in een reactie op het rapport van Gonzalez, reeds verklaard dat het OVSE rapport "gebalanceerd en constructief" was.

In de Servische pers verscheen op 30 dec een onbevestigd bericht dat een grote groep legerofficieren zich aan de kant van de oppositie geschaard zou hebben, met name in het zuiden van het land. De officieren zouden dit kenbaar gemaakt hebben in een open brief aan de krant. Volgens dezelfde bron zou als reactie hierop de CGS van de VJ op 28 dec naar Nis zijn afgereisd om met de betreffende officieren te spreken.

Ondanks de recente botsingen met de oproerpolitie, waarbij één dode en meerdere gewonden vielen en het demonstratieverbod van het Servische Ministerie van Binnenlandse Zaken, blijven de oppositie en de studenten volharden in hun dagelijkse betogingen. De oproerpolitie heeft na het eenmalig hardhandig ingrijpen wederom een niet-provocerende houding aangenomen en probeert de betogingen onder controle te houden door regelmatig kleinere groepen demonstranten te verhinderen zich aan te sluiten bij de hoofdmacht.

Binnen twee traditionele steunpilaren van het regime, het Federale Leger (VJ) en de Servische Orthodoxe Kerk, gaan steeds meer stemmen tegen Milosevic op. Hoewel de hogere officieren van de VJ nog steeds het regime steunen (met name via lidmaatschap van de JUL-partij), neemt de ontevredenheid binnen de VJ toe. Het middenkader van de officieren voelt zich achtergesteld ten opzicht van de Milicia en hun salarissen zijn als sinds aug 1996 niet meer uitbetaald. Ondanks het feit dat er geen aanwijzingen zijn dat de VJ zich massaal achter de oppositie schaart, is de "open brief" van de groep officieren indicatief voor de verminderende steun van de officieren. In opdracht van de Opperste Defensie Raad, probeert de CGS, Perisic, daarom met het afleggen van bezoeken aan de diverse eenheden de neutrale opstelling van de VJ te bewaren.

Ook de steun van de Servische Orthodoxe Kerk voor Milosevic dreigt weg te vallen. Bij monde van één van haar belangrijkste leiders, Patriarch Pavle, die op 23 dec sympathie uitte voor de oppositie,

[REDACTED]

toont de Orthodoxe Kerk haar ontevredenheid over de huidige crisis. Indien de Orthodoxe Kerk openlijk haar gelovigen oproept tot steun aan de oppositie zou dit op langere termijn een probleem kunnen gaan vormen voor Milosevic. De Orthodoxe Kerk heeft namelijk grote invloed op de boerenbevolking en de oudere mensen en dit zijn juist de groeperingen van de bevolking waar Milosevic zijn steun op baseert.

Het wegvallen van gedeelten van zijn traditionele steunpilaren heeft op de korte termijn geen invloed op de positie van Milosevic. Het OVSE-rapport van de voormalige Spaanse minister-president Felipe Gonzalez heeft daarentegen wel onmiddellijke invloed. Alhoewel een formele OVSE-verklaring nog afgewacht moet worden, betekent het rapport een grote steun voor de eisen van de oppositie. Deze zullen onverminderd voortgaan met hun demonstraties en blijven vasthouden aan hun aanspraken op de verkiezingsoverwinning in alle grote steden, inclusief Belgrado. De verklaring van Milutinovic dat het OVSE rapport "gebalanceerd en constructief" was, is een indicatie dat Milosevic zich niet zal kunnen onttrekken aan de uitspraak van de OVSE. Naar verwachting zal hij indirect onderhandelingen openen met de oppositie en hun voorlopig de overwinning schenken. Zodra echter de internationale aandacht vermindert is zal hij trachten door middel van wetswijzigingen en budgetverminderingen de invloed van de nieuwe gemeenteraden te beperken. Daarnaast zal hij waarschijnlijk proberen aan te sturen op nieuwe gemeenteraadsverkiezingen, misschien gelijktijdig met de Federale Verkiezingen in december 1997. In een poging om het lidmaatschap van de OVSE voor Servië binnen te halen, zal hij dit keer de OVSE waarschijnlijk wel uitnodigen om waarnemers naar deze verkiezingen te sturen.

Concluderend kan gesteld worden dat de positie van Milosevic niet direct in gevaar is, hoewel zijn machtsbasis wel is aangetast. De oppositie heeft door haar volharding laten zien dat er wel degelijk oppositie is binnen Servië en haar winst ligt daarom niet op de korte termijn, maar meer op de lange termijn. Om deze winst echter te incasseren en Milosevic daadwerkelijk te verwijderen van zijn politieke troon, moet de oppositie verenigd blijven en ook op andere gebieden een duidelijk eensgezind politiek standpunt naar buiten dragen. Dit zou echter wel eens een te grote opgave voor de oppositie kunnen zijn.

De Chef Staf van het Federale Leger haast zich om een verklaring van legerofficiëren te ontzenuwen

Op 30 december heeft Kol-Gen Momicilo Perisic gereageerd op een "open brief" van VJ-legerofficiëren waarin gevraagd werd om de oppositie tegen Milosevic te steunen. Hij wees deze eis af en noemde de brief "een poging tot speculatie, manipulatie en ongegronde beschuldigingen omtrent de rol van het leger." Volgens Perisic was het doel van dergelijke pogingen om het leger buiten haar maatschappelijke en grondwettelijke rol te trekken. Perisic heeft aan de andere kant echter geweigerd om een steunverklaring voor Milosevic te geven en verklaarde dat het leger "stabiliteit zou verzekeren."

Met de ontzenuwing van de verklaring van de legerofficiëren en zijn weigering om Milosevic openlijk te steunen probeert Perisic het leger buiten de politieke onrust in Servië te houden. In 1991 werd het leger door Milosevic nog gebruikt om de toenmalige politieke onlusten te onderdrukken, maar het is onwaarschijnlijk dat het leger nu eveneens hiertoe bereid zou zijn. Terwijl de hogere officieren in meerderheid (voorlopig) nog het huidige regime steunen is vooral onder het middenkader veel steun aanwezig voor de oppositie. Men ziet Milosevic als de oorzaak voor de afbraak van de Servische staat en betreurt het verlies aan maatschappelijke status van de VJ. Grote weerstand bestaat in het leger tegenover de door Milosevic bevoordeelde Milicia, die de betere uitrusting krijgt en wel op tijd wordt betaald met vaak hogere lonen. Gezien heersende gevoelens in de VJ, weerspiegeld in de weigering van Perisic steun te betuigen aan Milosevic, is het zelfs niet ondenkbaar dat de VJ tussenbeide zou komen als Milosevic zou besluiten tot massale inzet van de Milicia om de demonstraties te onderdrukken.